

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Кобзар Олександра Федоровича на дисертацію Бабенка Вячеслава
Михайловича на тему «Інститут нотаріату в адміністративно-правовому
механізмі охорони прав людини», поданої на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Питання охорони прав і свобод людини в умовах правової реформи, децентралізації та інтеграції України до європейського правового простору набуває особливого значення. Серед інституцій, що забезпечують стабільність правового порядку та запобігають конфліктам правового характеру, вагоме місце посідає інститут нотаріату. Саме через нотаріальні дії особа реалізує своє право на юридичну визначеність, захист майнових інтересів, а також отримує юридичну підтримку в цивільному обігу. Утім, наукова доктрина виявляє дефіцит досліджень, що розглядали б нотаріат як повноцінний елемент адміністративно-правового механізму гарантування прав людини. Хоча законодавство України закладає засади публічної важливості нотаріальної діяльності, нині виявляються значні дискусії щодо її адміністративно-правової природи. На тлі зростання ролі приватного нотаріату, потреби у врегулюванні електронного нотаріату, розвитку самоврядування в нотаріальній сфері, виникає потреба у системному дослідженні цього інституту з урахуванням норм адміністративного права, включаючи аспекти контролю, нагляду, публічної служби та гарантій належного виконання функцій.

Складність сучасних правовідносин вимагає від нотаріусів не лише професійної підготовки, а й чіткого правового статусу, закріпленого на рівні адміністративного законодавства. Важливо встановити межі взаємодії між нотаріатом і державними органами, зокрема Міністерством юстиції, а також визначити ступінь адміністративної автономії нотаріального самоврядування.

Отже, дисертаційна робота Бабенка Вячеслава Михайловича на тему «Інститут нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини» є актуальною як з теоретичного, так і з прикладного погляду. Її результати мають потенціал для удосконалення законодавства, модернізації управлінських підходів у сфері юстиції, а також сприятимуть зміцненню інституційної спроможності нотаріату як суб'єкта системи правового захисту.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації, їх достовірність, новизна

Теоретична обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, викладених у дисертаційному дослідженні, забезпечені насамперед достатньою кількістю теоретичних і практичних джерел, що були ретельно опрацьовані автором під час підготовки й написання роботи.

У дослідженні застосовано системний та комплексний підхід із використанням різноманітних методів наукового пізнання. Метод діалектики став основою при визначенні сутності охорони прав і свободи людини як об'єкту адміністративно-правового дослідження та предмету діяльності інституту нотаріату. Історичний метод використано для аналізу становлення та розвитку інституту нотаріату. Завдання, мета та принципи функціонування інституту нотаріату в державному механізмі охорони прав людини визначено завдяки методам аналізу та синтезу.

За допомогою функціонального методу розкрито публічно-правовий статус інституту нотаріату та його місце серед інших суб'єктів охорони прав людини. Формально-догматичний метод застосовано щодо аналізу правових засад організації та функціонування інституту нотаріату. Системно-структурний метод став основою для характеристики місця інституту нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини та контролю як адміністративного інструменту врегулювання інституту

нотаріату. Метод теоретико-правового прогнозування став основою для формування напрямів удосконалення організації діяльності та функціонування інституту нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини.

Мета роботи полягала в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад діяльності інституту нотаріату та характеристики місця нотаріату для охорони прав людини, визначити новітні напрями вдосконалення організації та функціонування нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є новітнім дослідженням у сфері становлення, розвитку та функціонування інституту нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини, в результаті якого запропоновано сучасні напрямки вдосконалення організації нотаріату як інституції охорони прав людини.

Автором уперше визначено, що охорона прав і свобод людини, як предмет діяльності інституту нотаріату, є специфічною формою публічно-правової діяльності, що реалізується уповноваженими нотаріусами через превентивно-правові, засвідчувальні та підтверджувальні дії з метою забезпечення юридичної визначеності, достовірності та захищеності безспірних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, шляхом упередження правових конфліктів, мінімізації правових ризиків, та створення належних умов для реалізації особистістю своїх суб'єктивних прав у сфері приватного та публічного життя в межах адміністративно-організованої системи правового порядку.

Розкрито мету функціонування інституту нотаріату в державному механізмі охорони прав людини як предмету науково-юридичного осмислення, що полягає у забезпеченні превентивного, правозахисного та стабілізаційного впливу на правовідносини приватно-правової природи шляхом здійснення офіційного засвідчення юридичних фактів, прав та

обов'язків фізичних та юридичних осіб у спосіб, що гарантує законність, правову визначеність та недопущення порушення прав та свобод особи.

Удосконалено науково-практичне розуміння вчинення юридично значущих дій як форми діяльності інституту нотаріату у сфері охорони прав людини, що є елементом делегованого публічного адміністрування з поєднанням приватно-правових потреб та публічно-правових гарантій, та виражає інституційну здатність нотаріату діяти в межах адміністративно-правового режиму з метою забезпечення публічного інтересу через правове підтвердження, легалізацію, засвідчення юридичних фактів, які безпосередньо впливають на реалізацію та захист прав і свобод особи.

Дисертантом дістали подальшого розвитку напрямки удосконалення організації діяльності та функціонування інституту нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини в Україні шляхом інституційної модернізації нотаріату, удосконалення підзаконного регулювання, підвищення рівня професійної підготовки нотаріусів, цифровізації та інклюзивності нотаріальних послуг, посилення державного контролю за організацією нотаріальної діяльності та впровадження превентивно-просвітницьких функцій нотаріату.

Також виділено напрямки реалізації державного контролю за організацією та функціонуванням інституту нотаріату в Україні як врегульованої нормами адміністративного законодавства системної діяльності уповноважених органів публічної влади, що в умовах зміни суспільних відносин потребує оптимізації цифровізованого контролю, запровадження індикаторів оцінки контрольного впливу та покращення діяльності нотаріального самоврядування щодо контролю за професійною етикою нотаріусів.

Загалом, у роботі виявляється якісна наукова новизна для адміністративної науки, використання положень яких на практиці сприятиме ефективності реалізації повноважень нотаріусів в Україні. Висновки дисертації є цілісними, логічними та належним чином обґрунтованими.

Загалом, у дисертації на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад діяльності інституту нотаріату та характеристики місця нотаріату для охорони прав людини, визначено новітні напрями вдосконалення організації та функціонування нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини в Україні.

Висновки дисертації відповідають меті за завданням дослідження та містять важливі теоретичні положення щодо вдосконалення діяльності інституту нотаріату в Україні.

3. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати дослідження направлені на вдосконалення діяльності інституту нотаріату та можуть бути використані в таких сферах: – науково-дослідній роботі – щодо розробки науково-методологічних засад розвитку інституту нотаріату в правовому механізмі охорони прав людини; – законотворчій сфері – для вдосконалення організації та функціонування інституту нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини; – освітньому процесі – щодо підготовки навчальних посібників, підручників, методичних матеріалів.

Результати дисертації Бабенка Вячеслава Михайловича на тему «Інститут нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини» мають важливе практичне значення як для науки адміністративного права, так і для практичної діяльності нотаріусів.

4. Повнота викладення наукових результатів в опублікованих працях здобувача

Основні положення та результати дисертації висвітлено у 7 наукових статтях, а також у 3 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних

конференціях: «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Київ 14-15 листопад 2021 р.), «Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи» (м. Київ, 19–20 жовтня 2022 р.).

Перелік наукових праць, що опубліковані здобувачем та аналіз їх змісту свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно викладені у наукових фахових виданнях, пройшли апробацію у науково-практичних конференціях.

5. Дискусійні положення дисертаційної роботи

Дисертаційне дослідження, як і будь-яка наукова праця, містить певні спірні питання, необґрунтовані твердження, та позиції, які потребують додаткового уточнення.

1. При визначенні трансформаційних характеристик публічно-правового статусу інституту нотаріату в державному механізмі охорони прав людини (підрозділ 2.1), автором використано надмірну концентрацію понять без чіткого розмежування категоріального апарату. Автор одночасно використовує складні конструкції, такі як «трансформаційні характеристики», «інституційна природа», «делегована компетенція», «процесуальна підзвітність», не уточнюючи їх правове наповнення чи межі застосування, що ускладнює сприйняття та створює ризик семантичного нашарування.

2. В дисертації, у підрозділі 2.2, не повно визначені методи організації інституту нотаріату в Україні, зокрема, не виділено саме організаційні методи, наприклад, планування.

3. Досить обмежено автором розкрито взаємодію нотаріату з правоохоронними органами, саме взаємодія нотаріату з Національною поліцією у підрозділі 2.3.

4. Не зовсім зрозумілою є позиція автора щодо віднесення державного контролю за організацією та функціонуванням інституту нотаріату до третього, а не другого розділу дисертації.

5. У роботі відсутній аналіз зарубіжного досвіду функціонування інституту нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини.

Проте, зазначені зауваження свідчать про різносторонність обраної дисертантом проблематики, і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження здобувача, тобто не знижують високий науковий рівень та практичне значення роботи.

6. Загальні висновки

Дисертаційна робота Бабенка Вячеслава Михайловича на тему «Інститут нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини» виконана на високому науковому рівні, є завершеним самостійним дослідженням, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку.

Ознак порушення автором академічної доброчесності, зокрема випадків оприлюднення, частково або повністю, наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення їх авторства не виявлено. Відповідно, здобувачем повністю дотримано принципи академічної доброчесності у процесі підготовки дисертації.

Висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для оптимізації функціонування інституту нотаріату.

Отже, дисертація Бабенка Вячеслава Михайловича на тему «Інститут нотаріату в адміністративно-правовому механізмі охорони прав людини», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за

спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, є завершеним монографічним дослідженням, що в повній мірі відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її автор – Бабенко Вячеслав Михайлович заслуговує на присудження ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент –

доктор юридичних наук, професор,

начальник факультету забезпечення державної безпеки

Київського інституту

Національної гвардії України

Олександр КОБЗАР